

אמר עזמות...

ולכבוד הג'היובל של העברי הגדול, הכינותי לכם לביבות עבריות, מטוגנות במחבת אנגלית-גרמנית יתוך שמן רוסי טהור, מאותן הלביות (לאטקס בלע"ז) שלא לבבת אפילו תמר לאמנון בשעתו...

לא חלילה נאום עברי נלהב ננשף פזמר בי של חנוכה—אחרי או לפני שיחה טעימה בלשון זרה— אף לא מאמר גדול בגליון היובל של בן-יהודה, אלא כאן ב"מרתפי" ובפינתי הנדחת רוצה אני לתת לכם שיעור ברוסי, ששמעתי במכללה בשבוע זה, רק תמול שלשום...

הדבר קרה באכטובוס של הפוסתה-יאוניברסיטה, בלשון בני-אדם ז"א: במכונית הצברית של הדאר-המכללה — ישבנו כלנו צפופים עם ה"ביאולוגים" והטריאולוגים, הפילולוגים והניאורלוגים, והנה ברנע האחרון, לפני הסיע המכונית ההולכת אל ה"פוסתה", הופיע פתאום סטודנט (מתלמד בלע"ז) שהרחור בשער פרוע במקצת, עמד על יד הדוכן של הנחג, סליחה... "השופר", ושאל ברוסית-פונית-חזירית:

— "יעסט איעטטאטאם?" (היש מקום שם?)

לא יכולתי לעצור ברוחי ואמרתי לו: — שמענע, בחור! היכן אתה נמצא כאן, במוסקבה או בירושלים?!

ה"סטודנט" נסתמק ונתחמק בין רגע למכונית השניה ההולכת, שלא כדרכו ל"גאולה" ונגאל בעצמו...

ובצאתו מפנינו לחש לי שבני יהודי מת"א ברוחני ואדמוני קצת, מימרא יפה של ב"ב

כלובשטיין מלה בסלע, שאמר על עצמו בו-מן האחרון: — צריך הייתי להולך ברוסיה וללמד באיטליה כדי לתרגם כאן את שפינוזה מגרמנית ואנגלית ולנאום בעברית!

ועל הבחור הזה של המכללה נאמר: — צריך היה להולך ברומיניה החדשה כדי לשמע במכללה העברית אנגלית וגרמנית ולדבר רוסית!..

ואני חשבתי בלבי: לו הייתי חבר ב"הסדרות המתלמדים של המכללה העברית" ומקבל על עצמי כמוהם להוציא לפועל מפעל חשוב לזכר בן-יהודה, הייתי מציע לספריה הלאומית, המכינה תערוכה יפה ועשירה לזכר מחיה הלשון, להשאיר על אחד מכתלי האולם כתם שחור "זכר לחורבן" עם כתובת כזו באותיות גדולות:

"עשר שנים כבר עברו אחרי מותו בן-יהודה ועדיין מדברים במכללה העברית — לא עברית!"

ואם לא יכבד עליכם הדבר, אספר לכם מבלי הוסיף שום נופך משלי, עוד מעשה ששמעתי מפי שכני במכונית בענין זה.

לפני שבע שנים ומחצה בערך הוזמן מדבר-בת"א מטעם גדוד מגיני השפה העברית לנאום בראינע "ערן" על ערך השפה הלאומית. הנואם הנכבד—אגב, הוא עסקן טוב ולאומי גדול — עלה על הדוכן והמטיר אש ונפרית על הקהל התל-אביובי שהוא מולז בלשוננו העברית, ודבר

דברי-כבושין וקשים כגידין כנגד המדברים בשפות לועזיות כגון: רוסית, פולנית וכו', שהם דומים לצוענים ללא-שפה שלהם וכבד אותם בתוארי כבוד כגון: בוגדים וכיוצא בזה, והקהל המסכן ישב ושמע או יותר נכון, לא שמע, וצחק...

כשירד הנואם העברי הגדול מן הבמה ישב בשורה הראשונה על יד אשתו ואמר לה בהתפארות רוסית טהורה:

— "קאק טיביא ניראוויצא? בעברית-נאומית פשוטה ז"א: מה את אומרת איך הרבצתי בהם?..."

השליך לו ליצן חד פצצה מן הצד: נאה דורש אבל לא נאה מקיים...

ולמה לכם מעשה שהיה לפני שבע או שמנה שנים? הן רק לפני שבוע עברתי ברחוב ביאליק בדרכי אל העיריה ופגשתי באומנת עבריה, שדחפה לפני עגלה קטנה ובתוכה ילד עברי נחמד.

יצאה לקראתה אומנת שניה, רוסית טהורה וצהובה, ובראותה את הילד פנתה אליו בעברית שלה והתחילה אומרת לו: "שאלום, יילד שא-כיב!" כלומר: שלום, ילד חביב!

ואולם האומנת העבריה שמעה אותה בדבריה ואמרה בהראותה על היהודי הקטן המונח בעריסה: — "און ני פאנימאייט פראיברייסקי..." ז"א: הוא אינו מבין עברית..

ושזב מעשה באותו ענין:

בימים האלה נסעתי במכונית צבורית ההולכת כשעריפו לשכונת מאוד-שערים, ועל ידי ישב יהודי צעיר וקשקש בקול אנגלית רצועת של ווייט-שפל, בחור צעיר, שישב מולו פנה אליו ואמר: — במקום לדבר אנגלית כזה, שכלם יכירוך לרדודי, מוטב שתדבר עברית ותישבוך לאנגלי..

— "מינר יור און ביזניס!" (פנת אל עסקיך!) ענה הראשון בזעף.

את זה אני עושה באמת — ענה השני בני-הותא — הנני מורה לעברית..

התקצי"מ מעשיות וקוריוזים כאלה יכולתי לספר לכם, רבותי, לא רק מעיר העברית הראשונה וגם מעיר-העתיד וממאה-שערים כי אם גם משכור נתנו היפה והעשויה לתל-פיות: מעשה ב"גבירה" חדשה ואאשת המנהל, שהן יושבות יחד במכונית ת"פ, ומקשקות בקול רם וכמו להכעים לאורך כל הדרך — ז'רגון מכוער מבתי-אונגרו ושניפי-שוק גם יחד...

ואולם, אל יאוש, רבותי: העיקר, שיש לנו ב"ה בכל רחבי ארצנו גדוד עברי עם שלטים רחבים ועם חליפת-מכתבים מפותחה בלי-עין הרע וביחוד — גבורים לערך חגיגות ויובלים בחנוכה ובפורים...

חסר רק אחד — אליעזר בן יהודה, מחיה השפה, בכבודו ובעצמו... ועוד איך הוא חסר לנו בזמננו ובארצנו! חסרונו מורגש על כל צעד ושעל!

מודה אני ומתודה לפניכם, רבותי, כי לא הלכתי אל נשף הריקודים באולמי "המלך דוד" ולא יצאתי שם במחולות עב, "בת-שבע" לטובת השחפנים... בקשתי מחילה מהסמוקינה-הלב שלי והנחתי תיו למעצבה בארוני ואני עצמי נשארתי בבית מפני כמה טעמים שהשתיקה יפה להם, והעיקר משום שלא למדתי עדיין — בזיון להגיד! — כיצד מרקדים "מה יפית", וביחוד משום אין חלקי ב"ה בין אותם היהודונים שלנו, שטופי מחולות ומורנונים, שהם אוהבים לתחוב את עצמם דוקא במקום שאין אוהבים ואין סובלים אותם... ולא לחנם ית-פאר המנהל, שהיהודים מוכרחים לבוא

אליו, באין ברירה, מחוסר מקום אחר... אינני מומחה גדול בהלכות מוסיקה אבל נא מנה עלי עדותו של אורי קיסרי כי תזמורת בהרב עולה על התזמורת הזרה, שהובאה מן התוני, ולא זאת אלא, שבעברי בקיץ זה בעין סופר אשר בל-כנון מצאתי שם את התזמורת הירושלמית, ואחד ממנהלי המלון הגדול התפאר לפני כי הצליח להביא למלונם את התזמרת של "קינג דייוויד"!

והנה, בשיחה שהתנהלה בזמן האחרון בין עורכי-הדיון שלנו על השלטת השפה העברית באר-למי המשפט, נתעוררו ויכותים עוים כנגד האדבר-קטים שלנו המדברים לפני השופטים האנגלים דוקא אנגלית.

היה מי שהעיר — ולא בלי צדק, כמובן — שאין לקבול בזה ולהתריע על עוה"ד שפרנסתם קר דמת לאידיאל העברי, אלא על מי יש לצעק ולקרא תגר? הוי אומר: על אותם המוסדות הלאומיים והיחידים שבקרבתנו, שהם משתדלים למסר את עני-יניהם דוקא לידי עו"ד דוברי אנגלית, מחמת שזו-הי סגולה בדוקה להצלחה...

ואולם אחרי שקלא וטריא ארוכה, באה הצעה לעשות כמעשה הפרקליט הידוע בעירנו, שהוא נר-אם את נאומי-ההננה שלו אחד מקרא באנגלית ואת תרגום מיד ובעצמו בערבית, ושאל ז"א, שהעו"ד היהודי ינאם אף הוא את נאומו באנגלית ויתרגם בעצמו תומ"י לעברית... אז קם העו"ד החריף, ד"ר צ. א. כהן, ושאל — ומה לעשות בעו"ד, שאינו מבין מה שהוא מדבר?...

ובקשר עם המסיבה לכבוד הנשיא — כותב תלמידי מחיפה — החלה בעירנו פרשת "ויתורי-ציו" חדשה והפעם דוקא בעניני כשרות, לכשהוע-מדה בפני ועד הקהלה שאלת מקום לקבלת-פנים

של הנשיא, כראוי לכבודו, קמו מיד חברי הקהלה מסיטרא ד"מזרח" ויכריזו בפה מלא שיש לערך את המסיבה לפי כל חוקי הכשרות במלון הידוע לתהלה בהדר-הכרמל, אשר מימיו ופירותיו מותרים מטעם לשכת הרבנות דמתא, שאם לא כן — הנם מסירים מעליהם את כל ה"אהריות"...

ולעומתם עמד וטען ב"כ הסיטרא-דרשמאל, הידוע כמפשר מוצלח בעניני בשר, כי לפי עניות דעתו ולמען הקימוץ אפטר לערך את המסכה דוקא ב.בית החלוצות — ולפני השעה 11 בלילה — ואין גם להטיל ספק בכשרותן של דיירותיו החלוצות ומכש"כ במימיהן ובפירותיהן!

נמנו וגמרו אומר לשאל בעצתו של הרב. זה האחרון החליט למנות מצדו משניח מיוחד שמחר בתו לברק ולהוכח בכשרותן של החלוצות, ומאחר שאמנם לא נמצא בהן כל פסול, באו סוף סוף שני הצדדים לכלל דעה אחת — ושלום על ישראל!

ולסוף הבדיחה הסוציאליסטית האחרונה, לכבודו של בן-גוריון במלחמתו ל"שם-שמים" כנגד ז'בוטינסקי...

תיירה אחת פולנית מספרת כי בבקרה בזמן האחרון את עין-חרוד, הוזמנה לאחד הבתים לסעודת-הצהרים.

לפני שבתם אל השלחן פנתה הילדה אל אמה ושאלה: — אמא, איפה ה"יריו" שלי?

ואולם האם השתפנית הקיצונית, שרצתה להניב כנגד השאיפה הבורגנית ומדת "שלי שלי" הנכרת בבתה, וביחוד כנגד רגש ה"רכוש הפרטי" ר"ל, העירה לקטנה:

— לא, בתי! לא אומרים ה"יריו" שלי כי אם של ג'ו.

אחר הסעודה קמה הילדה והתאוננה לפני אמה באחזה את בטנה בשתי ידיה:

— אוי, אמא! כואבת לי בטן; של ג'ו...